

Vergaderjaar 2011–2012

27 830

Materieelprojecten

Nr. 91

BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 september 2011

Inleiding

Met de beleidsbrief *Defensie na de kredietcrisis* van 8 april 2011 (Kamerstuk 32 733, nr. 1) is de Kamer geïnformeerd over de voorgenomen modificatie van de SMART-luchtwaarschuwingsradar (SMART-L radar) van de Luchtverdedigings- en Commandofregatten (LC-fregatten). Met de modificatie van de SMART-L radar kunnen de LC-fregatten, naast de Patriot-luchtverdedigingscapaciteit, een Nederlandse bijdrage leveren aan de bescherming tegen ballistische raketten. Hiermee verkleint Nederland bovendien het door de Navo geconstateerde tekort aan raketverdedigings-sensoren. Met deze brief informeer ik u over de behoeftestellingsfase (A-fase) van het project *Maritime Ballistic Missile Defence* (MBMD).

Achtergrond

Eind jaren negentig van de vorige eeuw is Defensie het project *Maritime Tactical Ballistic Missile Defence* (MTBMD) begonnen om de LC-fregatten op termijn te voorzien van een capaciteit voor de verdediging van expeditionaire eenheden tegen ballistische raketten. Vanaf 1998 heeft Defensie in samenwerking met de industrie (Thales Nederland) en de Duitse marine onderzocht of het luchtverdedigingssysteem en de SMART-L radar van de LC-fregatten hiervoor geschikt konden worden gemaakt. In 2006 is met succes een sensormodificatie beproefd in samenwerking met de Amerikaanse marine. Het MBMD-project heeft betrekking op de modificatie van de SMART L-radar van het LC-fregat. Defensie overweegt niet het Standard Missile-3 antiraketsysteem aan te schaffen.

In 2005 is de Navo begonnen met het *Active Layered Theatre Ballistic Missile Defence* (ALTBMDB) programma. Het doel van ook dit programma was in eerste instantie de ontwikkeling van een commandovoerings-systeem voor de verdediging van expeditionaire eenheden tegen tactische ballistische raketten. Tijdens de Top van Lissabon in november 2010 is

besloten het ALTMBD-programma uit te breiden door de ontwikkeling van een raketverdedigingscapaciteit voor de bescherming van de bevolking en het bondgenootschappelijk grondgebied in Europa. De Navo ontwikkelt de commandovoering, terwijl de sensoren zoals de SMART-L en wapensystemen zoals de Patriot, als nationale bijdragen door de landen worden geleverd. In juni 2011 hebben de Navo-ministers van Defensie een actieplan goedgekeurd voor de verdere uitwerking. Naar verwachting zal op de Navo-top van begin 2012 in de Verenigde Staten worden besloten dat de nationale systemen aan de Navo beschikbaar kunnen worden gesteld. Aanvankelijk zullen dat vooral Amerikaanse systemen zijn, ook bondgenoten hebben de mogelijkheid systemen aan de bieden. De Kamer is hierover geïnformeerd met de brieven van 10 november en 14 december 2010, en 8 juli 2011 (Kamerstukken 28 676, nrs. 118, 123 en 135).

Meer landen hebben inmiddels in het kader van dit programma verdedigingssystemen aangeboden aan de Navo. Het betreft vooral TBMD-doel-aanwijsradars die zeer nauwkeurig de onderschepping van een raket kunnen begeleiden. De zoekcapaciteit en het bereik van de doelaanwijsradars zijn echter beperkt. Voor een succesvolle onderschepping zijn zij afhankelijk van luchtwaarschuwingsradars met een groot bereik die een voorwaarschuwing kunnen geven (*early warning*). De gemodificeerde SMART-L radar voorziet in die behoefte.

Nederland kan met de systemen voor expeditionaire raketverdediging – Patriot en de LC-fregatten – ook in de toekomst een waardevolle bijdrage leveren aan de Navo-capaciteiten voor de verdediging van expeditionaire eenheden en het grondgebied van het bondgenootschap.

Behoeft

Kwalitatieve behoefte

Het LC-fregat met de gemodificeerde radar moet de verschillende verdedigingssystemen kunnen ondersteunen die inmiddels aan de Navo zijn aangeboden, zoals de Nederlandse Patriot-verdedigingscapaciteit en de Amerikaanse systemen *Terminal High Altitude Area Defense* (THAAD) en *AEGIS Ballistic Missile Defense*. Daartoe moeten de verschillende systemen zonder problemen gegevens kunnen uitwisselen.

De gemodificeerde radar moet ballistische raketten zo vroeg mogelijk kunnen waarnemen en zo lang mogelijk kunnen volgen. Om de trefkans van ballistische raketten te verhogen zal de vijand naar verwachting proberen de beschermingsystemen te verzadigen. Dit is mogelijk door meer ballistische raketten tegelijk af te vuren. De SMART-L radar moet daarom meer doelen tegelijk kunnen waarnemen en volgen. Verder moet de radar van een waargenomen raket de ballistische baan kunnen berekenen en een nauwkeurige schatting kunnen maken van zowel de plaats van de inslag als de plaats van de lancering. Dit is van belang met het oog op maatregelen zoals alarmering en het uitvoeren van een tegenaanval. Daarnaast kan deze informatie worden gebruikt voor de bewijsvoering over een schending van het internationale recht.

Het succes van een onderschepping hangt af van de positie ten opzichte van het te beschermen gebied of object. Voor een tijdige waarneming door de huidige Navo-systemen is onder andere een voorwaartse positie van de *early warning* radar vereist. Vaak zijn schepen daarvoor geschikt. Om ook gebieden te bestrijken die ver van zee zijn gelegen, moet de SMART-L radar een groot bereik hebben.

Voor de modificatie van de SMART-L radar is een aanpassing nodig van de hardware en van de software en het *Combat Management System* (CMS) van het schip. Daarnaast moet het CMS-systeem worden voorzien van een satelliet- en dreigingsdatabase. Met behulp van de aangepaste software en de twee extra databases kan het CMS uitsluiten dat het bij een waargenomen doel om een satelliet gaat en kan het type ballistische raket worden bepaald. De modificatie mag uiteraard geen afbreuk doen aan de overige luchtverdedigingsstaken van het LC-fregat.

Kwantitatieve behoefte

Door een modificatie van de SMART-L radar aan boord van alle vier de LC-fregatten kan Defensie te allen tijde beschikken over een MBMD *early warning* capaciteit met een groot bereik. Hierdoor kunnen een of twee LC-fregatten een langdurige missie uitvoeren. Tegelijk kan onderhoud worden verricht aan een LC-fregat en kan een schip operationeel gereed worden gemaakt. Hierdoor is na de voltooiing van de modificatie steeds op de korte termijn een LC-fregat beschikbaar voor inzet.

Financiën

Met het project is een budget gemoeid in de bandbreedte van € 100 miljoen tot € 250 miljoen. Het projectbudget omvat de investeringen, een risicoreservering, de kosten van het opzetten van de integrale logistieke ondersteuning en de aanschaf van een initiële voorraad reservedelen. Naar verwachting zullen de huidige exploitatiekosten van de SMART-L radar niet stijgen door de modificatie. Hierover zal meer duidelijkheid ontstaan in de volgende fasen van het project.

Voor de financiële aspecten van het project verwijs ik naar de bijgaande commercieel vertrouwelijke brief met kenmerk BS2011028560.¹ De gegevens over het projectbudget dienen vertrouwelijk te blijven met het oog op de onderhandelingspositie van Defensie².

Planning

Alleen Thales kan de modificatie van de SMART-L radar uitvoeren. Vanwege het feit dat er slechts één aanbieder is, ben ik van plan na de behoeftestellingsfase, in overeenstemming met de brief van 7 juli 2010 (Kamerstuk 32 123 X, nr. 13), de voorstudiefase (B-fase), de studiefase (C-fase) en de verwervingsvoorbereiding (D-fase) te combineren. Naar verwachting kan de gecombineerde B, C, en D-fase in het derde kwartaal van 2012 worden voltooid, waarna de realisatiefase begint.

De modificatie van de SMART-L radar zal tegelijk met een voorzien groot onderhoud van de LC-fregatten worden uitgevoerd. De voltooiing van het ALTBMD-programma van de Navo is voorzien voor 2016. Dit programma vormt het kader voor de modificatie van de SMART-L radar die Nederland aan de Navo kan aanbieden. Vanaf 2017 zullen alle LC-fregatten worden voorzien van een gemodificeerde radar. Het gaat om een systeem per jaar, waarbij het operationele programma van de schepen niet hoeft te worden aangepast.

¹ Ter vertrouwelijke inzage gelegd, *alleen voor de leden*, bij het Centraal Informatiepunt van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

² Met deze investering wordt geen afbreuk gedaan aan de afspraak met het ministerie van Financiën over de financiering van intensiveringen zoals ook uiteengezet in de begroting 2012, dat de toekomstige verkoop-opbrengsten voor intensiveringen worden aangewend indien deze niet nodig zijn om tegenvallers op te vangen.

Projectrisico's

Product

De radar wordt gemodificeerd met behulp van een technologie die in 2006 succesvol is beproefd en vervolgens verder is ontwikkeld. Daarnaast is een aanzienlijk deel van de componenten reeds ontwikkeld en geprodu-

ceerd voor de SMILE-radar, de luchtwaarschuwingsradar van de patrouilleschepen. Hierdoor worden de technische risico's als laag beschouwd.

Tijd

De MBMD-modificatie van de SMART-L wordt momenteel ontwikkeld. Door de periode die naar verwachting is gemoeid met de voorbereidings-, productie- en levertijd is het niet mogelijk de radars te modificeren voordat het ALTBMD-programma van de Navo in 2016 volledig operationeel wordt. Het streven is het eerste SMART-L radarsysteem in 2017 in gebruik te nemen.

Door de mogelijkheid van aanloopproblemen en vanwege de beproevingen die nog moeten worden uitgevoerd wordt de kans op vertraging voor de modificatie van de SMART-L radar van het eerste LC-fregat in 2017 als gemiddeld beschouwd. Het risico van vertraging bij de volgende drie modificaties, van 2018 tot en met 2020, wordt als laag beschouwd. Het risico van vertraging kan worden verminderd door goed overleg tussen de deelnemers aan het project: de leverancier, de defensiebedrijven en de operationele commando's.

Geld

Thales Nederland heeft een prijsindicatie gegeven voor de modificatie van de SMART-L radar. Naar verwachting is het budget dat Defensie voor deze investering heeft gereserveerd voldoende en zijn de financiële risico's beperkt. Het betreft echter een ontwikkelingstraject, waardoor het totale financiële risico wordt beschouwd als gemiddeld.

Overige consequenties

Internationale samenwerking

Momenteel gebruiken naast Nederland vijf andere landen de SMART-L radar of een afgeleid typeradar, zoals de S-1850. Het betreft Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië en Italië.

De mogelijkheden voor de modificatie van de SMART-L radar zijn samen met de Duitse marine onderzocht. De Deense marine was waarnemer bij het onderzoek. Beide landen hebben interesse in de MBMD-modificatie, maar hebben over de modificatie van hun radars nog geen formeel besluit genomen. Zoals uiteengezet in de beleidsbrief worden momenteel de mogelijkheden onderzocht voor intensievere samenwerking met de Duitse krijgsmacht. Daarnaast heeft Frankrijk onlangs interesse getoond voor samenwerking bij de modificatie van de SMART-L radar. In de volgende fasen van het project zal hierover meer duidelijkheid ontstaan.

Bij de modificatie van de SMART-L radar is Nederland *launching customer*. Gezien de internationale belangstelling zullen andere gebruikers van de SMART-L radar ons land volgen. Met een besluit tot modificatie van de SMART-L van een of meer van de genoemde landen zullen de eenmalige kosten van de modificatie van de SMART-L radar worden gespreid. Hierdoor zal voor Defensie het projectbudget kunnen dalen. Verder kan internationale samenwerking op het gebied van onderhoud en configuratiebeheer resulteren in lagere kosten. Ook hierover zal meer duidelijkheid ontstaan in de volgende fasen van het project.

Inschakeling van de Nederlandse industrie

De SMART-L radar van die Defensie is ontwikkeld, gefabriceerd en geleverd door Thales Nederland. De MBMD-modificatie is ook door Thales Nederland ontwikkeld. Hierdoor kan alleen Thales in deze behoefte voorzien. Er zijn geen vergelijkbare systemen op de markt beschikbaar. De Nederlandse industrie heeft een vooraanstaande positie in de wereld op het gebied van radarontwikkeling. Het behoud van de kennis hierover is van strategisch belang. Het project MBMD stimuleert de radarontwikkeling in Nederland en past daardoor bij de Defensie Industrie Strategie.

Ten slotte

Een LC-fregat voorzien van een SMART-L radar met een *early warning* sensorplatform voor de verdediging tegen ballistische raketten heeft aanzienlijk meer zoekcapaciteit en bereik dan de doelaanwijsradars die tot op heden aan de Navo zijn aangeboden. Defensie is voornemens de LC-fregatten met de gemodificeerde SMART-L radar als *early warning* sensor met een groot bereik aan het bondgenootschap beschikbaar te stellen.

Ik verwacht de Kamer in het derde kwartaal van 2012 te kunnen informeren over de resultaten van de gecombineerde B, C en D-fase van het project MBMD.

De minister van Defensie,
J. S. J. Hillen